

Մ Ի Ե Տ Մ Բ Ե Բ

ՀԱՅԵՐԱՐԱՅ ԳՐԱՅԻՆ ԳՐԱԳԻՆԱՅ

“Ա Է Ա Ե Ս Զ Ե Զ Ի Մ Ե Ծ Ո Ւ Ր Ա Ն Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Ւ Ե Տ Ի Ս Կ Ե Ի Տ Ա Մ” Գ Ո Ւ Կ Բ 10:

ՀԱՏՈՐ 13:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՐՏ 21, 1860:

Թ Ի Ի 137:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Աստուածաշունչին իրողութիւնները: — Տարբերութիւն: — Սուրբ միտք մը, և այլն: — Երկրի յարմարութիւն: — Եւրոպական ազգութիւն: — Ստանդարտի Եւրոպական դպրոցին քննութիւնը: — Նախ: — Գաղութարարութիւն: — Կրօնական յոյժներ: — Եւրոպական Ստանդարտի Եւրոպական Ստանդարտի: — Բաւարական լուսնի:

ԱՍՏՈՒԱՏԱՇՈՒՆԻ ԻՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ինչհետեւ աստուածը զարի մէջ ինքզինքին յագեցուցեր են Աստուածաշունչին մէջ սուտ պատմութիւններ գտնուող աշխատելով, որպէս զի անով ցուցնեն թէ ան գիրքը չկրնար Աստուածային ծագում ունենալ: Աստուծական քննութիւնները բնական միտքը արժանաւոր մը աշխատել են բնութիւնը կրօնքի հակառակ բլաւը ցուցունելու, ու շատ տկարամիտներ անոնց ճշմարտանման երեւցած բայց թեթեւ փաստերուն խափուած են:

Անցեալ ու ներկայ դարերուն մէջ գտնուած ամենէն նըբարտ դիտականներէն մէկ զանիները Տէր Յիսուս Քրիստոսին ամենախնայարժէք աշակերտներուն կարգը անցեր են, ու որչափ որ Աստուածաշունչը ճշմարտ դիտութեան գիտելովը կը քննուի, այնքան անոր բոլոր պատմութիւններուն ճշմարտութիւնը կը հաստատուի:

Սեր միտքը ան է որ Աստուածաշունչին մէջ պատմուած մէկ քանի իրողութիւններուն վրայով անհասարկութիւնները կը քննուի, շատ համոզող կերպով մը քննուի:

Զ Բ Ե Գ Ե Դ

Հաղորատ անհասարկութիւնը կը համարձակեն պնդելու թէ Եւրոպական Քրիստոսի լուսնի բնական քան մը պատահած չկրնար ըլլալ, ինչու որ աշխարհիս մէջ երկիրը մինչեւ ամենէն բարձր լեռներուն գլուխները ծածկելու բաւական ջուր չկայ:

Բաւական պատասխան կ'ըլլայ աս փաստին դէմ բնիկ թէ ըստորում աշխարհիս սկիզբէն անգամ մը բոլոր երկիրը ջուրով ծածկուած էր, (Ծանոթ. Ե. 9, 10) և հիմա կուան երկրին գոնէ երկու երրորդը աս կէտիս իրօք ջուրով ծածկուած է, ու ան ալ ըստ մեծի մասին անյատակ խորութիւն ունեցող տեղեր, ուստի երկրին հիմա կուան ցամաքով ծածկուած ան մնացած ամբողջ երրորդը ջուրով կատարեալ ծածկելու համար Ուղիւններուն յատակները վեր պոսթիկացունելու միայն հրաբուխական կամ ուրիշ գործողութիւն մը կը պահանջէ:

Որ լեզուն կրնայ ստորագրել ան մարդուն հպարտութիւնը, յանգրուութիւն, ու ծայրագոյն յիմարութիւնը, որ կը պնդէ թէ բոլոր անիւղիքին Սեւ Ստեփանը, ան Լեւոնական լեռները, որ Ուղիւններուն ու ցամաքը ստեղծեց ու անոնք իրենց կողմ տեղը դրաւ, ու որուն ձեռքն են բնութեան բոլոր կառուցութիւնները, կարող չէ թէ որ ինք ուղիւ, ջուրին ու ցամաք երկրին տեղերին փոխել տալ, կամ երկրին բո-

լոր երեքը հիմա կուան երկու երրորդը ծածկած ջուրով ծածկել: Կամ կարող չէ իր ստեղծած նիւթերէն մէկ քանիին կազմած տարերքներուն բաղադրութիւնը փոխել, ու անանկով պէտք եղածին չափ ջուր արտադրել:

Բայց, ինչպէս որ Աստուածաշունչին ամեն մէկ պատմութիւնը վրայով, ասանկ ալ նաեւ ջրհեղեղին վրայով կրնանք ըսել թէ որչափ որ ճշմարտ դիտութեան լուսնի քննուի, Յայտնութեան վրայով թիւնը հաստատուող համար այնքան աւելի քան կը գտնուի:

Եւրոպին, ջրհեղեղի մը վրայով գրեթէ ընդհանուր աւանդութիւն մը կայ երկրիս ամենէն հին ազգերուն մէջ: Եւրոպայ ճիշդ՝ այսպէս ըլլալով ալ իրաւամբ կը յուսուցուի, թէ որ իրօք ջրհեղեղ եղեր է, բայց ինչ քանի տալու է և ինտեր միկնելու է ասիկայ, թէ որ աս դէպքին վրայով կողմ Մովսիսական պատմութիւնը հրեական օրէնսդիրին մէկ սոսկ նախնի է: Թէ որ ընդհանուր ջրհեղեղ մը իրօք եղեր է, անշուշտ հրեաներէն ի դատ ուրիշ ապագայը աւանդութիւնով աս բանը տեղեկացած ըլլալու էին, ու իրօք ալ անանկ են:

Իրոք աս Քաղաքացի պատմիչը, հերոսիմոս Եգիպտացի, Նիկողայոս Գամաթիացի, ու շատ ուրիշներ ջրհեղեղի մը իրողութիւնը կը յիշեն, ու թէ բոլոր մարդկային ցեղը անով ջնջուեցան, մարդկային ցեղը նորէն կանգնեցունող Նոյն է: Ի դատ, որն որ հայաստանի լեռներուն ծայրերը բշտակով պահպանուեցաւ:

Եգիպտոս հին Ասորեստանցի պատմիչը մը կը հաստատէ թէ ջրհեղեղ մը եղած է որն որ անիկայ պատահելէն առաջ նախադուշակուած էր, ու անիկայ տապալեան վրայով կը խօսի թէ հայաստան բշտակ է, ու թէ լեռներն իրիւնք են անիկեց երեք տարբեր ժամանակներ՝ տեսնելու թէ արեւօք երկիրը ցամաք է: Իրօք ասոնք հիմանոս պատմիչներ են:

Եւրոպայի ջրհեղեղի հիմանոս Յոյն մը կը գրէ թէ մեծ ջրհեղեղը Քսիսոսը քսիս թագաւորութեանը անիւն (որ նոյն է Նոյնի հետ) եղաւ, թէ Քսիսոսը քսիս ազատեցաւ, չաստուածներէն մէկը՝ Մարտին առաջնաց անոր ըսելով թէ պիտի պատահէ անանկ քան մը, ու անոր իրեն ու կենդանիներուն համար տապան մը շինելու հրաման տալով:

Յոյններուն մէջէն Պլատոն կը յիշէ ան մեծ ջրհեղեղը, որով քաղաքներ կործանեցան, ու օգտակար արուեստները կորսուեցան:

Իրօք աս կ'ըսէ թէ Եգիպտացիները աւանդութիւն մը ունենին թէ արարածոց ամենէն շատը Վեկալոնին օրովը ջրհեղեղով մը կորսուեցաւ:

Ուղիւններ լատին բանաստեղծը Նոյն օրովը կողմ ջրհեղեղին վրայով ճիշդ ստորագրութիւն մը կու տայ, թէ պէտք է Նոյնի տեղը Վեկալոն անունը կը դրո՞ծա՞ծէ:

Պլատոնը աս աղանձին վրայով կը

խօսի, որն որ երկրին զնայ տակաւին ջուր կենալուն համար առաջին անգամին տապանը դարձաւ, բայց ետքը թողաւ գնաց, ու ալ միշտ ալ չտեսնուեցաւ:

Պուրիանոս քանի քանի անգամ Վեկալոնին օրովը կողմ ան մեծ ջրհեղեղն ու տապանին վրայով անհարկութիւն կ'ընէ, որուն մէջ քանի մը հոգի խաչուեցան:

Հին Պարսիկները, Հնդկաստանցիները Պարսիկներն ու Չինները բոլոր երկրի լիտոլոգ ընդհանուր ջրհեղեղի մը վրայով աւանդութիւններ ունենին:

Ջրհեղեղի վրայով ան նոյն աւանդութիւնը գտնուած է Հիւսիսային Ամերիկայի երկրին ու Կաղաղական ուղիւններուն կղզիներուն երկրացոյց մէջ:

Հիմա երբ որ միտք բերուի թէ վերը յիշուած անձինքներն ու ազգերը ոչ չէրայ էին, ոչ ալ Քրիստոսեայ, այլ հեթանոս. թէ անոնք երկրին զանազան կողմերը կը բնակէին ու ուղիւններուն երկու կողմերը երկրի լիտոլոգ մէկէ բաժնուած էին, ու թէ բոլոր աս պարագաներուն տարբերութիւններն ըլլալով անոնք քանի քանի տակաւին ջրհեղեղին բուն իրողութիւնը միայն կը հաստատեն, մենք պէտք է համոզուած ըլլանք թէ աս մեծ դէպքին ստուգութիւնը բաւական հաստատ հիմն վրայ հանգչած է որ Սիւրբապիստութեան բոլոր իմաստակութիւններէն անվախ մնայ:

Բայց մենք ուրիշ ազգեր մը ունինք վեկալոնութեան, որն որ զիտական մարդոց քննութիւնովը երեւան ելած է: Երկրին ամենէն բարձր լեռները, ինչպէս Եւրոպայի մէջ Եւրպան, Երենեան ու Պիրինեան, Եփրիկէի մէջ Եփրատ, Եփրայի մէջ Եփրատ, Եփրան ու Հիմալայա, ու Եմերիկայի մէջ Եմերիկան լեռներուն ամենէն վրայ ալ ծովային խեցիներ՝ ձուլի ու ամեն տեսակ ծովային կենդանիներու ոսկորներ գտնուած են, ծովին մակերեսէն հազարաւոր ոտքեր բարձր: Հատ կ'ուզենք որ ինքզինքը խաբած անհասարկ, որ ընդհանուր ջրհեղեղի մը կարելի ըլլալը չկրնար հաստատուիլ համար շաղակրատութիւնով մը վար կը զարնէ Աստուծոյ յայտնութիւնը, ձեռք վարնէ գոհացուցիչ բացատրութիւն մը տալ աս ընդհանուր իրողութեանը, որն որ բոլոր գիտնական մարդիկը գիտեն ու կը խոստովանեն: Եւ ծովային խեցիներն ու ձուլի ոսկորներն անհուն բազմութիւնը ինտեր կողմ որ ան աստիճան բարձր տեղեր ելան, եթէ ոչ ան լեռներուն ամեն անգամ մը բոլորովին ծովով ծածկուած ըլլալէն:

Դարձեալ, ան կենդանիներուն ոսկորները, որոնցմէ հիմա ասորի չկայ աշխարհիս որ և իցէ կողմը, քաղաքի վիճակի մը մէջ գտնուած են, Եմերիկայի Եմերիկան լեռներուն վրայ 7,000 ոտք ծովին մակերեսէն բարձր: Թիւրքի մէջ Հիմալայա լեռներուն վրայ ալ ձիւ, եղջերու ու արջու քարացեալ ոսկորներ գտնուած են, ծովին մակերեսէն 16,000 ոտքէն աւելի բարձր տեղ, ուր որ հիմա աս կենդա-

նիներէն մէկն ալ չկրնար գոնէ շարք մը ազգի: Աս ամենէն տեսակներէն օրինակներ տարուեցան Եւրոպայ, ու հիմա Իրիտանական Սիւրբապիստութեան ջրհեղեղի մէջ կը տեսնուին:

Դարձեալ, փիլիսոփայական զննելու միտք, որոնք երկրին տաք կլիմաները այսինքն Հնդկաստանի ու Եփրիկէի մէջ կ'ըլլան, Եւրոպայ, Թագաւորութեան ու Սիւրբապիստութեան մէջ գտնուած են. կոկորդիլոսը որ Եգիպտոսի ու Հնդկաստանի մէջ կը գտնուի, շատ անգամ անոր ոսկորները Եւրոպայի զանազան կողմերը գտնուի տալը թագաւոր կը գտնուին, ու չափազանց մեծութեամբ ծառեր, արմատներն ու ծառերնին ամբողջ պահուած, մինչեւ անգամ մէկ քանիներուն վրայ տեղը ու պատու ալ գտնուած են քարացեալ վիճակի մէջ հանքերու համար փորած ատենին երկրին մակերեսէն հարկաւոր ոտք վար, ու անանկ երկրիներուն մէջ, ուր որ ան տեսակ ծառ բուսելը երբեք զիտուած չէ:

Աս բաները ինչ կը ցուցնեն, եթէ ոչ թէ ատեն մը ամեն անգամ ինչպէս ըսենք՝ իրօք բացուի, ու կենդանիներ, ծառեր, ու երկրին երեւոյնքն որ կարգաւոր ու դէմ չկեցուցուի չեղանք բով ընդարձակ տարածութիւնով բշտակներ, ու ջուրներուն ցամաք ատենը հոգի ու քարերու դէպքէն տակը թագաւոր են: Մովսիսին ըրած ջրհեղեղին պատմութիւնը հաստատող աս բոլոր փորողութիւններուն դէմ՝ անհասարկ լինող հանուր ջրհեղեղ մը ըլլալը չեմ հաւատար ըսելով լոկ ոտք կոկորդիլոսն զօրութիւն ունի:

(Պիտի շարունակուի:)

ՏԱՐԵԲՈՒԹՅՈՒՆ

Մենք անմահ էակներ ենք. աս երեւցած մեղէն մարմինները շուտով պակասելու վտանգ ունեն. բայց անոնք կենդանութիւն տուող իմացականութիւն, գիտակցութիւն և զգացողութիւն ունեցող հոգիները անմահ են: Եւնք պիտի ապրին, խորհին, ընդարձակին, բարձրանան, սիրեն և ուրախանան, կամ թէ պիտի ապրեն որ յաւիտեան խորհին, յիշեն, զարհուրեն, ատեն ու ահային կերպով աղաղակեն: Ահ, ինչ անմահ աստուծոյ լինելու փրկուած, նորոգուած, շտկուած, իր բարոյական անկարգութեանն ու նուաստութեանն ազատուած ու իր երջանկութեանն ու առաքելութեանն դէպ ի վեր անվախ ճան յառաջադիմութեանը դրուած հոգիներ՝ ու ան հոգիին մէջտեղը որ իր ասպականութեանը ձգուած, անոր պիղծ փափաքներուն գործողութիւններուն տրուած, ու յաւաքին մեղին՝ մէջ անգամանակ կերպով մոլորելու ճամբաներուն ձգուած է:

Սուրբ միտք մը բնաւ չկրնար ուրիշ լին. յանցանքները պատմելէն կամ չափազանց մեծցնելէն հաճութիւն զգայ թէ որ հաւատացեալ մը ասանկ կ'ընէ շնորհքը շատ պակասած է:

USE 'E N T O L U

Wapin 21, 1860:

ጥሪህ ስቲሊ ሊባበሉ ቅቲኑ

Յուսաւի է որ բոլոր մեր ընթիւրցողներ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

S U 2 4 U U S U 6

[illegible]

ᠪᠠᠭᠤᠨ ᠠᠨᠢᠭᠤᠨ

Տօբեթը Պլեթըր Լմերգացի Ան-
սիոնարը զրամ է Պարէիլէն Զունի-
շին: Սկսեալ ամէնքս գործի մէջ ենք
ամէն արու կամ էգ իր զիբբին մէջ, և
Լսողութեան մէջ: Եւ ներկայ ա-
տեն փրկութիւն փնտռողները չէ թ-
մէկով տասնով կը համարուին, բայց ի
բօք հարիւրանիւթ: Եւ զորոքս շատ
մը սկսած կ'երևի: Փառք Բատուճոյ:

ᠭ ᠪ ᠢ ᠨ ᠤ ᠨ

Վսիէ գաւառ Քարէնները շինեցին առանց դուրսէն օգնութեան՝ պամպուլ (տոսակ մը եղէդ է) Մատուռ մը, երեք երկայն հանգստարանի սենեակներ, 100 ոտք երկայն ու 28 ոտք լայն երկու հատ գլխիքովի զարատուն ու վարժապետի համար ալ տուն, երկու մասդէի դործարան գերան կտրելու, ու հիմալ ջրանցք (water) մը կը լայնան 60 ոտք լայն ու 30 ոտք խորունկ: Եւ վերջինի համար եւ կը վճարեմ՝ Թեւ. Հեմ՝ գետեոր սաակը ուսկից պիտի գայ: Իրենք իրենցմէ կամաւոր յօժարութիւնով տալին մեղի զպրոցի համար 4 000 պամպու, 5 նաւ, 22 կողով, 75 փօխաթ (հասարակ 1,000 հատ մեծ արմաւենիի տերեւներ՝ որ ինիկներ բերին աւ վերջինը, 10 տապար (պաւլա), աստիցմէ դատ այծ, խոզ, հաւ հաւ իիթ ու 1,600 ալ ռուբի: Պարոց դարձուրը գետէն գէմէ գէմանցնելու նաւավար մը կը պահէն, և ճրարի, վառելիքը և պարտկելին ինչ դործ լքի որ կարօտ են և ուտելիքի համար՝ ամէն ալ իրենց վճարեն: Եսոնք նաև զերբերուն և հանդերձներուն ճախսն ալ իրենք կը հոգա

